

საქართველო როგორც ღვინის “ ” ექსპორტიორი : პერსპექტივები და მოლოდინები

თორნიკე თევდორაძე,
უჩა ჩიტიძე
თსუ ბაკალავრიატის სტუდენტები

რეზიუმე

საქართველო მსფლიოს თითქმის ყველა ქვეყნისათვის ცნობილია, როგორც ღვინის სამშობლო. ქართულ ღვინოს რვა ათასწლიანი ისტორია აქვს, თუმცა მას შეიძლება ვუწოდოთ ღვინის ახალი ექსპორტიორი ქვეყანა. ჩვენი ყვეყნის ისტორიას თუ გადავავლებთ თვალს, დავინახავთ, რომ ნებისმიერი მტრის შემოსევისას ყოველი მათგანი ანადგურებდა ვაზის ნარგავებს. მიუხედავად ამისა, საქართველომ შეინარჩუნა როგორც სახელმწიფო და ერი, ასევე მეღვინეობის უძველესი ტრადიციებიც, რომლებიც დღეს განსაკუთრებულადაა აღიარებული. ერთ-ერთი მათგანი, „ქვევრი“ გაეროს იუნესკოს სიაშიც კი არის შეტანილი (ECONOMY, 13, 2016). XVIII-XIX საუკუნეებში საქართველო თითქმის არ იყო დამოუკიდებელი, ის ჯერ რუსეთის მიერ იყო დაპყრობილი, შემდეგ კი საბჭოთა კავშირის იძულებულ წევრად იქცა, რამაც შეცვალა ქვეყნის განვითარების, სოფლის მეურნეობისა და წარმოების მიმართულეობა, მიუხედავად ამისა დაახლ. 200 წლის განმავლობაში ქართული ღვინო რუსეთში „გადიოდა“ (რეალურად რუსეთის ბაზარზე იყიდებოდა, მაშინ როცა მის მიერ დაქვემდებარებულ ტერიტორიად აღვიქმებოდით, შესაბამისად ამ ფაქტს ოფიციალურად ექსპორტს ვერ ვუწოდებთ, თუ-მცა ჩვენთვის ექსპორტის ტოლფასი იყო განმარტების მიუხე-დავად). მხოლოდ ბოლო ორი ათეული წელიწადია საქართველო

დამოუკიდებლად აწარმოებს ღვინოს და გააქვს ექსპორტზე, როგორც ევროკავშირის ასევე ცალკეული ქვეყნების ბაზრებზე, სადაც არანაკლებ მნიშვნელოვანი სახელი მოიხვეჭა (Anderson, K, 2013). გარდა ამისა, აღსანიშნავია, რომ ღვინის ექსპორტს საკმაოდ დიდი წილი უჭირავს საქართველოს ეკონომიკაში და მის ყოველწლიურ შემოსავალში. როგორც ვიცით, საქართველო სოფლის მეურნეობის ქვეყანაა, სადაც საკმაოდ კარგადაა განვითარებული ყურძნის მოყვანა და წარმოება, შესაბამისად საქართველოს კარგი ეკონომიკური პოტენციალი აქვს ღვინის ექსპორტის კუთხით.

ნაშრომი ეფუძნება ოფიციალურ დოკუმენტაციას, მეცნიერულ შრომებს, ასევე ცალკეული მკვლევრების მიერ ჩატარებულ გამოკითხვებსა და კვლევებს. საკვლევი კითხვაა: რა ფაქტორები ახდენს გავლენას ღვინის ტურიზმის განვითარება-სა თუ დეგრადირებაზე?

საკვანძო სიტყვები: ექსპორტი, ტურიზმი, ეკონომიკა, სოფლის მეურნეობა, ბაზარი, ღვინის წარმოება, ტარიფები და კვოტები.

ძირითადი ტექსტი

საქართველოში ოდითგანვე იწარმოებოდა ღვინო, თუმცა მისი მასშტაბური ექსპორტი მხოლოდ და მხოლოდ უკანასკნელ ათეულ წლებში დაიწყო და მისი ზრდის ტენდენციაც შეინიშნება. მიუხედავად ტურიზმის სექტორის განვითარებისა, რომელიც არა მარტო ღვინის ტურიზმს მოიცავს, არამედ კულტურის, ძეგლების, ბუნების და სხვა ღირსშესანიშნაობას, ტურიზმის სექტორი, ჩემი აზრით, სწორედ ღვინის ტურიზმით განვითარდა. იშვიათმა ადამიანმა თუ იცოდა ათეული წლის წინათ, სად იყო საქართველო, მათ მხოლოდ ჯორჯიის შტატი წარმოუდგებოდათ გონებაში თავიდანვე, თუმცა დღეს ეს ტენდენცია შენელებულია. არაერთმა ევროპელმა თუ ამერიკელმა იცის რომ საქართველო არის სწორედ ღვინის სამშობლო. მათმა უმრავლესობამ გადაწყვიტა ენახა ღვინის დაყენების უძველესი ტრადიციები და ადგილზე დაეგემოვნებინა ღვინო, მხოლოდ

მას შემდეგ, რაც მათი ქვეყნის ბაზარზე გამოჩნდა ქართული ბრენდული ღვინოები და ესოდენ დიდი მოწონებაც დაიმსახურა. ქართული ღვინის წარმოებას რვა ათასწლიანი ისტორია აქვს, ამასთანავე საქართველოში 500 სახეობის ვაზი ხარობს, საიდანაც თითქმის ნახევარი ენდემურია (Euronews, 22,06,16). სწორედ ეს და სხვა უამრავი ფაქტი განაპირობებს უცხოელ-თა მზარდ ინტერესს ქართული ღვინისადმი, რაც, თავისთავად, აღვივებს ინტერესს ქვეყნის მიმართ. გამოდის, რომ ღვინის ექსპორტის განვითარებით, განვითარდა ტურიზმის სექტორი, სწორედ ღვინო გახდა ქვეყნის პირველი სახე უცხო ქვეყნის ბაზრებზე, საბოლოო ჯამში კი, ღვინის ტურიზმის განვითარება დადებითად აისახა საქართველოს ეკონომიკაზე და შესაბამისად კეთილდღეობაზეც (ECONOMY, 15,2016). ღვინის ტურიზმის შედეგიანობაზე მეტყველებს სწორედ საქართველოში, კერძოდ კახეთის რეგიონში ჩატარებული პირველი კონფერენცია „Wine Tourism – a growing tourism segment“, რომელიც ორგანიზებული იყო “მსოფლიოს ტურიზმის ორგანიზაციის“ (UNWTO) მიერ. კონფერენციაში მონაწილეობდნენ 50-მდე ქვეყნის წარმომადგენლები. კონფერენციის გახსნაზე UNWTO-ს გენერალურმა მდივანმა, ტალებ რიფაიმ ისაუბრა ღვინის ტურიზმის მნიშვნელობაზე და აღნიშნა, რომ ღვინის ტურიზმი სხვადასხვა სექტორს აწვითარებს და საერთაშორისო საზოგადოებას იზიდავს, გარდა ამისა ხელს უწყობს ერებს შორის კულტურის გაცვლასა და ერების დაახლოებას, რაც თანამედროვე ცხოვრების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მიზანია. კონფერენციაზე არგენტინის ტურიზმის მინისტრმა კი განაცხადა რომ, ღვინის ტურიზმი მზარდი სექტორია და ის დიდად შეუწყობს ხელს ბიზნესისა და ეკონომიკის განვითარებას. არნიშნულ კონფერენციაზე, რომელიც 2016 წლის სექტემბერში ჩატარდა, მიიღეს დეკლარაცია, სადაც დოკუმენტაციით მტკიცდებოდა გენერალური მდივნი-სა და არგენტინის ტურიზმის მინისტრის მიერ წარმოთქმული სიტყვები, ასევე ნათლად იყო წარმოჩენილი ის კრიტერიუმები და მოვალეობები, რომელსაც ღვინის ექსპორტიორ ქვეყნებს უწევდა მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაცია (რა თქმა

უნდა ორგანიზაციის წევრ ქვეყნებს მხოლოდ). (UNWTO, 2016) (ECONOMY, 15,2016)

აღსანიშნავია ასევე ევროკავშირის მზარდი ინტერესიც ღვინის ტურიზმის განვითარებაში, აღმოსავლეთ მეზობელ ქვეყნებში. მიუხედავად იმისა, რომ საფრანგეთი ევროკავშირის ბაზარზე ღვინის უდიდესი მიმწოდებელია, შეიძლება ითქვას ქართული ღვინოც ნელ-ნელა იკიდებს ფეხს. მას შემდეგ რაც, ერთი მხრივ, ევროკავშირსა და მეორე მხრივ საქართველოს შორის გაფორმდა ღრმა და ყოვლისმომცველი შეთანხმება (DCFTA) ,საქართველოს ახალი შესაძლებლობები მიეცა. რა თქმა უნდა, ეს არ გულისხმობს კვოტების შემცირებას, თუმცა სულ მცირე საბაჟო გადასახადების მოხსნას მაინც, რაც ერთგვარი სტი-მული იქნება ქართველი ბიზნესმენებისათვის. აღნიშნულ შეთანხმებასთან დაკავშირებით, და აღმოსავლეთ პარტნიორი ქვეყნების ეკონომიკისა და ღვინის სექტორის გაუმჯობესების მიზნით შეიქმნა ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული პროგრამა „აღმოსავლეთის ინვესტიცია 2“ (East Invest 2). პროგრამა გულისხმობს როგორც ფინანსურ დახმარებას, ასევე ღვინის სტანდარტების დაკმაყოფილებას, რათა რომელიმე ქართული მარკის ღვინის ექსპორტი ევროკავშირის ბაზარზე ნებადართული იყოს. უპირველეს პრობლემად მაინც ინფორმაციის ნაკლებობა სახელდება, თუ როგორ უნდა აწარმოოს მწარმოებელმა უსაფრთხო, მაღალი სტანდარტების ღვინო. ამისათვის შეიქმნა ონლაინ პლატფორმა, სადაც 100 ქართველი ღვინის მწარმოებელი იქნება გაწერვიანებული და რომლის საშუალებითაც მიიღებს დეტალურ ინფორმაციას ზემოთ აღნიშნულ საკითხებზე და ასევე ღრმა და ყოვლისმომცველი ხელშეკრულების მოთხოვნებზე (მისი შინაარსის აბსოლუტურად ცოდნა ფაქტობრივად შეუძლებელია დიდი მოცულობის, ანდაც ხელმისაწვდომობის არარსებობის გამო). (UNWTO, 2016)

მიუხედავად ღვინის ექსპორტის მოკლე ისტორიისა, მნიშვნელოვანია თვალის გადავავლოთ ექსპორტის დინამიკას, რაც განსაზღვრავს კიდევ, ერთი მხრივ, მოლოდინებს აღნიშნულ სფეროში. 1990-იან წლებში ღვინის ექსპორტზე საუბარი ზედ-

მეტია ქვეყნის შიგნით მიმდინარე მოვლენების გათვალისწინებით. 2000-იანი წლებიდან კი ღვინის ექსპორტი ახალი ენერჯით იწყება, თუმცა კვლავ რუსეთი ლიდერობს ექსპორტის მონაცემებით. ნელ-ნელა ქართული ღვინო ევროპისთვისაც ცნობილი ხდება და ევროკავშირის ბაზარიც გვეხსნება ალტერნატივად (რადგან გათვალისწინებული ქვოტების გამო, საქართველოში წარმოებული ღვინის მხოლოდ მცირედი ნაწილის გატანა თუ იქნება შესაძლებელი ევროკავშირის ბაზარზე). უახლოეს წარსულში კი გაიხსნა ჩინეთის ბაზარიც. აღნიშნულ პერიოდში, ღვინის ექსპორტის დინამიკა ყველაზე მზარდი 2014 წელს იყო, მაშინ როცა რუსეთმა ემბარგო მოხსნა ქართულ ღვინოს, აგრეთვე ქართული ღვინო გავიდა ევროკავშირის ბაზარზეც და გაზარდა მოცულობა ტრადიციულ საქსპორტო ხაზებზეც. მიმდინარე წელიც არ ჩამოუვარდება 2014 წლის მონაცემებს და ახალი მონაცემების გამოქვეყნებისთანავე შესაძლებელიც იქნება გავი-გოთ გაუმჯობესდა თუ არა ღვინის ექსპორტი 2014 წელთან შედარებით (Marani, 23.01.2015). თუმცა, ღვინის ექსპორტის უკვე ცნობილი მაჩვენებლები აშკარად დადებითია. საგრძნობლად გაიზარდა ექსპორტი გერმანიას, პოლონეთსა და საფრანგეთში, მეორე მხრივ, ჩინეთშიც. ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში ექსპორტის ზრდის მიხედვით პირველი ხუთი ქვეყნების სია ასეთია:

1. გერმანია - **28%** (286156 ბოთლი)
2. საფრანგეთი - **32%** (96790 ბოთლი)
3. უკრაინა - **54%** (5322683 ბოთლი)
4. პოლონეთი - **14%** (1869852 ბოთლი)
5. ლატვია - **36%** (1141778 ბოთლი) (EUROPE FOR GEORGIA, 25,10,2017)

ღვინის ექსპორტის მოცულობის მიხედვით მსოფლიოს მას-შტაბით კი პირველი ხუთეული ასე გამოიყურება:

1. რუსეთი - 8 987 745 ბოთლი;
2. ჩინეთი -1 794 200 ბოთლი;
3. უკრაინა - 1 305 508 ბოთლი;
4. პოლონეთი - 561 294 ბოთლი;
5. ყაზახეთი - 473 515 ბოთლი.

ღვინის ეროვნული სააგენტოს მონაცემებით ექსპორტის ზრდის კუთხით ლიდერობს ჩინეთი, სადაც საქართველოდან გასული ღვინის რაოდენობამ 383 პროცენტით მოიმატა. ჩინეთის შემდეგ ისრაელი 333 პროცენტით და რუსეთი 120 პროცენტით. ექსპორტი გაიზარდა კანადაში, პოლონეთში, გერმანიაში, უკრაინაში, აშშ-სა და ლატვიაშიც. 2017 წლის იანვარ-სექტემბერში საქართველოდან მსოფლიოს 45 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 52,7 მლნ ბოთლი (0,75 ლ) ღვინო, რაც 63%-ით აღემატება გასული წლის ანალოგიურ მონაცემებს. საანგარიშო პერიოდში ექსპორტირებულია 116 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების ღვინო, რაც 55%-ით აღემატება გასული წლის ამავე პერიოდის მაჩვენებელს. როგორც ვხედავთ, ღვინის ექსპორტის მატების ტენდენცია შეინიშნება და შესაბამისად მოლოდინიც გვიჩნდება, რომ შემდეგ წელს ეს მაჩვენებლები კიდევ უფრო გაიზრდებიან. (EUROPE FOR GEORGIA, 25,10,2017)

დასკვნა

საბოლოო ჯამში 8000 წლიანი ღვინის წარმოების ტრადიცია კვლავ გრძელდება საქართველოში და თანაც იმაზე სწრაფად, ვიდრე როდისმე ყოფილა. ბოლო ათეულ წლებში საქართველო ახალი ექსპორტიორი ქვეყანა გახდა. მოცემული სტატისტიკა კინათლად აჩვენებს, რომ ღვინის ექსპორტი ყველ წელს უმჯობესდებოდა, რაც გვაძლევს საფუძველს ვივარაუდოთ, რომ მომავალ წელს ქართული ღვინის ექსპორტი გაიზრდება. სტატისტიკიდან გამომდინარე იმის თქმაც შეიძლება, რომ ექსპორტის ზრდა მოხდება ევროკავშირისა და ჩინეთის ბაზრების ხარჯზე და არა რუსეთში. აღსანიშნავია ისიც, რომ დღითიდღე მატულობს ქართული ღვინით და „ღვინის სამშობლო“- საქართველოთი დაინტერესებულ ტურისტთა რიცხვი, რაც, თავისთავად, დადებითად აისახება ქართველი ხალხის კეთილდღეობასა და ეკონომიკაზე.

გამოყენებული /REFERENCES:

1. Anderson, K. (2013). Is Georgia the Next “New” Wine-Exporting Country? *Journal of Wine Economics*, 8(1), 1-28. doi:10.1017/jwe.2013.7
2. UNWTO, *GEORGIA DECLARATION ON WINE TOURISM*, Tbilisi, Georgia, 9 September, 2016
3. ECONOMY, *Wine Tourism – a growing tourism segment*, 15 September, 2016 internet: www.georgianjournal.ge last seen 30.11.2017
4. ECONOMY *Turning an 8000 year wine tradition into success in Georgia*, 13 September, 2016 internet: www.georgianjournal.ge last seen 30.11.2017
5. Euronews, *Kakheti: Georgia’s cradle of wine*, 22.06.2016 article by Denis Loctier, internet: <http://www.euronews.com> last seen 30.11.2017
6. EUROPE FOR GEORGIA, *wine export increased in the EU countries*, 25.10.2017, internet: <http://eugeorgia.info> last seen 30.11.2017
7. “Marani”, *Georgian wine export – statistics and tendency*, 23.01.2015 Internet: <http://vinoge.com> last seen 30.11.2017

**GEORGIA AS THE “NEW” EXPORTER OF WINE:
PROSPECTS AND EXPECTATIONS**

Tornike Tevdoradze, Ucha Chitidze
Bachelor Students, Tbilisi State University

RESUME

Georgia is known for almost all countries of the world as a home-land of wine. As it is known, Georgian wine has eight millennia history, but it can be called a new wine exporter country. If we look at our history, we'll see that in the event of any enemy invasion, all of them destroyed vineyards. Nevertheless, Georgia maintained both the state and the nation as well as the oldest traditions of winemaking, which are especially recognized today. One of them, “qvevri” is even included in UN UNESCO list. Georgia was not nearly as independent in the XVIII-XIX centuries, it was first conquered by Russia, and then became a member of the Soviet Union, which changed the country's development, agriculture and production direction, nevertheless. For 200 years Georgian wine was “crossed” in Russia (actually sold on the Russian market, but when we were territorially subordinated to it, we could not call this fact officially exported, but it was equivalent to export to us). Only two decades ago Georgia has independently produces wine and exported it to the European Union as well as on the markets of individual countries where the Georgian wines have become less important. (Anderson, K, 2013) Moreover, Georgia is agricultural county which economy is mostly depended on agriculture including vine making and its export. We will show how big part has vine export in the economy of Georgia.

The work will be based on official documentation, works and articles of other authors, as well as on interviews and surveys conducted by individual researchers. The question is: what factors affect the development of wine tourism or degradation?

The work includes a number of issues related to wine tourism that will be useful for the audience as well as for future researchers will be able to use the research and study the issue more efficiently on the basis of it.

Key words: export, tourism, economics, agriculture, market, wine producing, tariffs and quotas.